

ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМОТЛАР - ТАЛАБАЛАРДА ПОЗИТИВ ДУНЁҚАРАШНИ ШАКЛЛАНИШИГА ХИЗМАТ ҚИЛУВЧИ МАНБА СИФАТИДА

Якубова Шахноза Еркинбаевна

УрДУ мустақил тадқиқотчиси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7445048>

Аннотация. Ушбу мақолада позитив дунёқарашни шаклланишига хизмат қилувчи воситаларнинг Шарқ алломалари таълимотларида ифодаланиши, шунингдек шахсининг позитив дунёқарашини ривожлантиришида аجدодларимизнинг асарларидаги инсонни эзгу амалларга ундовчи педагогик таълимотлар илгари сурганлар.

Калим сўзлар: англаш, маънавий-ахлоқий, маданий-интеллектуал, эстетик, педагогик мерос, тақидий фикрлаш, нафси жиловлаш, «Мақсади ақсо», «Зубдатул ҳақойиқ» .

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УЧЕНИЯ - КАК РЕСУРС ФОРМИРОВАНИЯ ПОЗИТИВНОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ

Аннотация. В данной статье представлены средства, помогающие в формировании позитивного мировоззрения в учениях восточных мыслителей, а также в развитии позитивного мировоззрения человека, в трудах наших мыслящих предков выдвигаются педагогические учения, поощряющие людям делать добрые дела.

Ключевые слова: понимание, духовно-этическое, культурно-интеллектуальное, эстетическое, педагогическое наследие, критическое мышление, самоограничение, «Мақсади ақса», «Зубдатул ҳақайиқ».

PEDAGOGICAL TEACHINGS - AS A RESOURCE FOR THE FORMATION OF A POSITIVE WORLDVIEW AMONG STUDENTS

Abstract. In this article, the tools that support the formation of a positive worldview are expressed in the teachings of Eastern scholars, as well as the pedagogical teachings that encourage people to do good deeds in the works of our ancestors in the development of a positive worldview of an individual.

Keywords: understanding, spiritual-ethical, cultural-intellectual, aesthetic, pedagogical heritage, critical thinking, self-restraint, "Maqsadi Aqsa", "Zubdatul Haqaiyiq".

Кириш

Инсон ҳар доим бунёдкорликка, эзгу амалларни бажаришга йўналтирилган ижтимоий педагогк жараённинг фаол иштирокчиси сифатида намоён бўлади. Инсоннинг асосий фаолияти ўзини ўраб турган муҳитдаги воқеа-ҳодисаларнинг моҳиятини англашга йўналтирилади. Билимларни эгаллаш натижасида таълим олувчилар табиат ва жамиятнинг ҳақиқий манзараси шахслараро муносабатлар, атроф муҳитни ўзлаштириш, воқеликни англаш, маънавий-ахлоқий, маданий-интеллектуал, эстетик жиҳатдан ривожланиш имкониятига эга бўлишларини мутафаккир аждодларимиз ўз педагогик таълимотларида асослаб берганлар. Буларнинг барчаси табиат ва жамият ҳақидаги объектив тасаввурни шакллантиришга хизмат қилади.

Билимларни эгаллаш натижасида таълим олувчилар мустақил ва тақидий фикрлаш, чуқур ўйлаш, яхши билан ёмонни ўзаро фарқлаш, изланиш, воқеликни олдиндан кўра билиш лаёқатига эга бўлганлар. Буларнинг барчаси таълим олувчиларда позитив дунёқарашни шаклланишига хизмат қилган. Буюк мутафаккирларнинг педагогик

таълимотида таълим олувчиларда шундай лаёқатни таркиб топтиришнинг фундаментал асослари очиб берилган. Мутафаккир аждодларимиз билимлар шахс дунёқарашининг асосини ташкил этишини таъкидлаганлар. Билимларни ўзлаштириш жараёни таълим олувчилардан мустақиллик ва фаолликни талаб қилади шунинг учун ҳам аждодларимиз педагогик меросида мазкур икки ҳолатида алоҳида эътибор қаратганлар. Таълим олувчиларда позитив дунёқарашни шакллантиришда халқнинг ижтимоий тажрибаси кўп асрлик маданияти ва маънавий-ахлоқий моделлари муҳим аҳамиятга эга.

Асосий қисм. Марказий Осиёда яшаб фаолият кўрсатган буюк мутафаккирлар шахсни дунёқарашини ривожлантириш асосида уни маданий маънавий ахлоқий, интеллектуал жиҳатдан камол топтириш мақсадида ўқитиш методларидан унумли фойдаланганлар. Абу Наср Форобий, Абу Райҳон Беруний, Ибн Сино каби мутафаккирлар ўз педагогик таълимотларида таълим олувчиларга билимларни тақдим этишда бир қатор методларга устивор ўрин ажратганлар. Маълумки улар билимларнинг бунёкорликка ундовчилик аҳамиятини чуқур англаганлар. Сунки мутафаккир аждодларимизнинг педагогик таълимотида чуқур тавсифлаганган ақлий ҳамда эмпирик билимлар инсоннинг позитив дунёқарашини ривожлантиришнинг асосий манбаи ҳисобланади. Шунинг учун ҳам эмпирик билимларни тақдим этувчи методлари сирасига мутафаккирлар тажрибалар ўтказиш, кузатиш, воқеа-ходисаларни тавсифлаш, ҳамда ўлчаш имконини кволаметрлик методларни киритганлар. Назарий билимларни тақдим этиш учун эса моделлаштириш, умумлаштириш, абстракциялаш, қиёслаш, эвристик изланиш, мунозарага киришиш каби методларини кўрсатиб ўтганлар. Мутафаккирлар ҳар бир методнинг шахс дунёқарашини ривожлантириш имкониятини алоҳида баҳолаб унинг таълимий қадриятли жиҳатларини асослашга ҳаракат қилганлар.

Мазкур методлар таълим олувчи шахснинг дунёқараиш билим даражаси қобилиятларини ривожлантиришга хизмат қилади. Таълимий қадриятли жиҳатдан ёндашганда ўқитиш методлари инсон дунёқарашини ривожлантириш нуқтаи назаридан самарадорлиги, аниқликни таъминлашга хизмат қилиши, барча учун тушунарлилиги, ишончлилиги билан аҳамиятлидир.

Мутафаккир аждодларимиздан бугунги ёш авлодга интеллектуал мерос сифатида кўплаб ижобий нарсалар: иқтидор, кўтаринки нутқ, мулоқот маданияти, ақлий меҳнат кўникмалари, мустақил ва танқидий фикрлаш лаёқати, когнитив фаоллик, битмас туганмас салоҳият, негбинлик, бунёдкорлик, ижодий жўшқинлик мерос бўлиб ўтиб келмоқда.

Мутафаккир аждодларимиздан муайян даражаги биологик сифатлар ҳам ўтиб келмоқдаки улар шахснинг позитив дунёқарашини ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этади. Улар: миллий қиёфа, рухий кўринкилик, негбинлик, ҳаёт севарлик, ментал тафаккур, интеллектуал ва бадиий иқтидор кабилар. Булар миллатимиз вакилларининг ўзига хослиги, кенг ва негбинликка асосланган дунёқарашини ифодалашга хизмат қилади. Аждодлардан авлодларга ўтадиган хусусиятлардан энг муҳими позитив дунёқарашга эгалиқдир. Аждодларимиз юксак салоҳиятга эгаси бўлганликлари учун ҳам уларнинг аксарият хусусиятлари, ақл-идроклари, негбинликка асосланган дунёқарашларига хос бўлган элементлар бугунги авлодларга ҳам етиб келган. Унинг кенгайиши ва мустаҳкамланишига эса асрлар мобайнида яратилган педагогик таълимотлар тархий-

маданий моделлар (Р.Сафарова), толерантликка асосланган хатти-ҳаракатлар асос бўлиб хизмат қилади.

Мутафаккир аждодларимизнинг педагогик таълимотлари бугунги кунда талаба ёшларимизда позитив дунёқарашни шаклланишига хизмат қилади. Бу ўз навбатида талаба ёшларнинг бунёдкорликка асосланган фаолият тажрибасини эгаллашари учун педагогик асос бўлиб хизмат қилади. Бугунги кунда талаба ёшларда позитив дунёқарашнинг ривожланиши кўп жиҳатдан мавжуд шарт-шароитлар ва таълим-тарбия мазмуни ва педагогик шарт-шароитлар билан бевосита боғлиқ. Чунки таълим-тарбия мазмунида ўзбек халқининг кўп асрлик маданий моделлари, ахлоқий стереотиплари ўз ифодасини топиши керак. Бу эса ўз навбатида талабаларнинг дунёқарашини кенгайтириб лаёқатларини рўёбга чиқишига хизмат қилади. Талабаларда позитив дунёқарашнинг ривожланишида мутафаккир аждодларимизнинг педагогик таълимотлари ва унинг ижодий ўзлаштириш учун яратилган дидактик шарт-шароитлар муҳим дидактик аҳамиятга эга. Мазкур педагогик ёндашувлар талабаларнинг маданий-ахлоқий сифатларини ривожлантириб, позитив дунёқарашни эгаллашлари учун қулай имконият яратади.

Талаба ёшлар дунёқарашининг ривожланиш кўрсаткичлари уларнинг кўп қиррали лаёқатларида ўзининг ўз ифодасини топади. Мазкур жараёнда дунёқарашга асосланган индивидуал лаёқатларнинг ўзига хослиги намоён бўлади. Позитив дунёқараш талаба шахсининг таълим олиш ва ижтимоий фаолиятидаги ўзига хослигини ифодалайди. Бу: аждодларимиздан мерос бўлиб ўтиб келаётган ижобий хатти-ҳаракатлар, юқори даражадаги эридуция, зеҳн ўткирлиги, мобиллик, мулоқот маданияти ва юксак эстетик дидда намоён бўлади.

Позитив дунёқараш шахсининг ўзигагина хос бўлган лаёқатларнинг ҳам намоён бўлишига хизмат қилади. Бундай инослар алоҳида иқтидор эгалари ҳисобланадилар. Уларнинг барча хатти-ҳаракатлари, лаёқатлари эзгу амалларни бажаришга йўналтирилган бўлади. Бундай инослар бадиий ижод ва илмий техник кашфиётлар билан шуғулланишга мойил бўлади. Улар ўз билим ва тажрибалари, моддий ва маънавий бойликларини эзгулик йўлида сарфлайдилар.

Шахсининг позитив дунёқарашини ривожлантириш муҳимлиги Нақшбандия тарикати илгари сурилган “баркамол инсонни тарбиялаш” концепциясида ўзига хос тарзда ифодалаб берилган. Шахсининг позитив дунёқарашини ривожлантириш мутафаккир алломаларимиз фаолиятида етакчи ўринни эгаллаган. Позитив дунёқарашни шакллантириш учун биринчи навбатда шахсининг ички оламини ислоҳ қилиш, уни маънавий жиҳатдан поклаш, нафсини тийиш, мърифатини юксалтириш алломалар таълимотида етакчи ўринни эгаллаган. Улар ўзлари илгари сурган педагогик таълимотларида шахс одам ва олам сирларини ўзлаштириш орқали ўз дунёқарашини бойитиши зарурлигини уқтирганлар. Инсон ўз дунёқарашини бойитиш орқали муайян жамияда яшаш ва ундаги қонун қоидаларга амал қилиш тажрибасига эга бўлади деб ҳисоблаганлар. Улар инсоннинг дунёқарашини бойитиш орқали нафсига қарши курашиш кўникмасини ҳосил қилиш лозимлигини таъкидлаганлар. Мол-дунёга ҳирс қўйиш, айшу-ишратга берилишни катта гуноҳ ҳисоблаганлар. Мутафаккирлар инсон дунёқарашини ривожлантириш орқали ҳалол яшаш, нафсни жиловлаш, қаноатли бўлиш, омонатга хиёнат қилмаслик, руҳиятни поклаш, иродани чиниқтириш орқали бунга эришиш мумкинлигини таъкидлаганлар. Мутафаккир аждодларимиз ўз асарларида инсонни эзгу

амалларга ундовчи педагогик таълимотларни илгари сурганлар. Улар шахснинг позитив дунёқарашини бойитиш асосида уни ёмон ишлардан сақланиш, сабру-қаноатли бўлишга ундаш мумкин деб ҳисоблаганлар.

Позитив дунёқарашга эга бўлган инсонлар ақлий-интеллектуал, маънавий-маданий ҳамда махнавий-ахлоқий жиҳатдан ривожланишга мойил бўлишини башорат қилганлар. ва Азизиддин Насафий (XIII аср) ҳамда Саййид Абдулкарим Гелонийлар ўз асарларида мазкур ғояларни кенг тарғиб қилганлар. Азидиддин Насафий ўзининг «Инсони комил» номли асарида инсонни дунёқарашини ривожлантириш орқали уни баркамолликка ундаш мумкинлигини алоҳида таъкидлаб ўтган. Инсонда позитив дунқарашни шакллантириш орқали уни баркамоллика ундаш имкониятининг вужудга келиши илк бор Муҳйиддин Ибн Арабий (1165–1240)нинг қарашларида ўз ифодасини топган.

Шайх Азизиддин Насафий ўзининг «Мақсади ақсо», «Зубдатул ҳақойик» «Комил инсон», асарларида шахс дунёқарашини ривожлантиришга оид педагогик таълимотини илгари сурган. Азизиддин Насафий баркамол шахсни шакллантиришга уннинг дунёқарашини ривожлантириш олам ва одамни билиш имкониятини кенгайтириш ва баркамолликка эришиш йўлини танланши нуқтаи назаридан ёндашган. Насафийнинг таъбирича баркамол инсоннинг маънавий олами яъни дунёқарашини бой, руҳияти соғлом бўлиши лозим. У комил инсон ҳақида қуйидаги қарашларини илгари сурган: “Билгилки, Комил инсон деб шариат ва тариқат ва ҳаққиқатда етук бўлган одамга айтадилар ва агар бу иборани тушунмасанг, бошқа ибора билан айтайин: билгилки, комил инсон шундай инсондирким, унда қуйидаги камолга етган бўлсин: яхши феъл, яхши ахлоқ ва маърифат”.

Мутафаккирларнинг таъбирича баркамол инсон дунёқарашини кенг, ўз ўзини мунтазам таҳлил қила оладиган, ривожланиш мотивларига эга бўлган, интеллектуал жиҳатдан ривожланган шахсдир. Бундай сифатларга эга бўлган инсонлар сирасига кенг дунёқарашга эга бўлган, мантиқий фикрлаш лаёқатини намоён қила оладиган, ўз фикрларини аниқ далиллар ёрдамида ифодалай олиш лаёқатига эга бўлган шахсларни киритганлар. Бугунки кунда талаба ёшларда бундай сифатларни шакллантирувчи дидактик воситалар сирасига кўп асрлар давомида мутафаккир аждодларимиз томонидан яратилган илмий ҳамда бадиий асарларни киритиш мумкин.

Азизиддин Насафий шахс дунёқарашини ривожлантиришда қуйидаги икки йўналишни асос сифатида белгилаб берган. Биринчиси – маънавий-ахлоқий сифатлар, иккинчиси – ўзини-ўзи англаш имконияти. Худди мана шу белгиларнинг мавжуд ёки мавжуд эмаслигига асосланган ҳолда Азизиддин Насафий инсонларни тоифаларга ажратган:

1. Маънавий-ахлоқий сифатларни эгалламаган ўз ўзини ривожлантириш майиллари шаклланмаган инсонлар.
2. Ахлоқий сифатларни эга, бироқ ўзини-ўзи ривожлантиришни хохламайдиган инсонлар.
3. Ахлоқий сифатларга эга, ўзлигини англаган ва ўзини-ўзи ривожлантиришга мойил, кенг дунёқарашга эга инсонлар.

Шахснинг кенг дунёқарашини, унда ўзлигини англаш ва маданий интеллектуал ҳамда маънавий-ахлоқий сифатларнинг таркиб топганлигида намоён бўлади. Шунинг учун ҳам мутафаккирлар шахснинг позитив дунёқарашини ривожлантириш учун унда ўз-ўзини англаш лаёқатини таркиб топтириш лозим деб ҳисоблаганлар.

Мутафаккир аждодларимиз позитив дунёқараш эгаси бўлган инсонларни шакллантириш учун биринчи навбатда, рухий-маънавий жиҳатдан покланган, интеллектуал жиҳатдан ривожланган, инсоний сифатларни эгаллаган шахсни бошқа томондан эса, тариқат, шариат, маърифат ва ҳақиқат қоидаларини чуқур ўзлаштирган инсонларни тушунганлар.

Нақшбандийлик тариқатидаги шахсни позитив дунёқарашини ривожлантириш ғояси инсонпарварлик ғояси билан уйғунлашиб, унда эзгу амалларни бажаришга рағбат уйғотишга йўналтирилган. Шунинг учун ҳам шахсда позитив дунёқарашни ривожлантириш билан инсонпарварлик ғояси бир бири билан тўлдирган. Бундай ёндашув мумтоз адабиётда тўлалигича акс этган.

Шахсда позитив дунёқарашини ривожлантириш концепцияси Авестодан бошлаб, Жалолодин Румий, Муҳибидин ибн ал Арабий, Абу Ҳомид Муҳаммад Ғаззолий, Фариддин Аттор, Азизиддин Насафий, Яхё Сухравардий, Ибн Сабоин, Абдураззоқ Кошоний, Абдулкарим Жилий, Маҳмуд Шабистарий, Абдурахмон Жомий, Абдулқодир Бедил кабиларнинг қарашларида инсон дунёқарашини ривожлантириш имкониятлари, шахс ва жамият, одам ва олам муносабатлари, эркинлик ва маъсулиятлилик, суврат ва сийрат, руҳ ва ақл, замон ва макон муносабатлари доирасида ўзининг илмий ҳамда бадиий талқинини топган. Мазкур мутафаккирларнинг асарларида тариқат ва шариат қоидаларини билишга интилиш, маърифат ва ҳақиқатга интилиш, маънавий-ахлоқий жиҳатдан юксалиш орқали позитив дунёқарашга эга бўлиш мумкинлиги эътироф этилган. Мазкур қарашлар биринчи Ренесанс даврида яшаб ижод қилган мутафаккир аждодларимиз Фаробий, Ибн Сино, Ибн Рушд, Умар Хайёмнинг шахсни дунёқарашини ривожлантириш ғоясига мутаносиб тарзда вужудга келган. Нақшбандия тариқати намояндалари илгари сурган педагогик таълимотларда инсонни маърифат ва ҳақиқат сирларини эгаллашга даъват этиш орқали дунёқарашини кенгайтиришга ундаш ғояси биринчи Ренесанс даврида яшаб ижод қилган мутафаккирларнинг инсоннинг ақл-идроқини ва билиш фаолиятини ривожлантириш концепциясининг узвий давоми ҳисобланади.

Биринчи ва иккинчи Ренесанс даврида мутафаккир аждодларимиз томонидан узвий тарзда ривожлантирилган инсоннинг дунёқарашини ривожлантириш орқали камолотга етаклаш концепциясида шахс эгаллаши лозим бўлган барча эзгу амаллар, хатти-ҳаракатлар ва шахсий сифатлар ўз ифодасини топган. Бу шундан далолат берадики мутафаккирларимизнинг педагогик таълимотларида шахснинг дунёқарашини ривожлантириш асосида унинг ақл идроқ ва маънавий сифатларини такомиллаштириш инсониятнинг энг катта орзуси ҳисобланган. Шунга кўра мутафаккир аждодларимизнинг асарларида шахснинг позитив дунёқарашини ривожлантиришда ҳикматлар, дидактик фикрлар, ҳаётбахш ғояларнинг бадиий ифодаси муҳим аҳамиятга эга эканлигига эътибор қаратилган. жумладан, Жалолодин Румий ўзининг бир ватор асарларида шахснинг дунёқарашининг ривожлантиришга хизмат қиладиган ҳикматларни баён қилиб эзгуликка эриши, ақлий камолотни таъминлаш, руҳ ва қалбни поклаш йўллари кўрсатиб берган. Жалолодин Румийнинг “Ичимдаги ичимдадиар” “Маснавий маънавий” каби асарларида инсон дунёқарашини бойитиша хизмат қиладиган қарашлар, унинг ақлий ва маънавий камолотга эришишини жадаллаштирувчи ҳикматлар воқебанд ҳикоялар берилган. Мазкур асарларда Румий инсоннинг дунёқарашини, руҳияти, интилишлари, ақлий камолоти, ҳаётий мақсадлари ҳақидаги фалсафий педагогик қарашларини баён қилган.

«Ахлоқи Носирий», «Ахлоқи Жалолоий», «Ахлоқи Муҳсиний» каби кўплаб фалсафий педагогик асарларда инсоннинг дунёқарашини бойитиш йўллари ва воситалари баён этилиб, илмий жиҳатдан асолаб берилган. Натижада комил инсон ҳақидаги карашлар, фикрлар ривожлантирилган.

Таҳлилларимиз шуни кўрсатдики, шарқ алломалари педагогик таълимотларида инсоннинг позитив дунёқарашини ривожлантириш орқали унинг ақлий камолотини таъминлаш ғояси устивор ўрин эгаллаган.

Позитив дунёқараш туфайли шахс ҳодисаларнинг мазмун моҳиятини англашга ундаш - ҳикмат кидиришга муваффақ бўлади. Инсоннинг позитив дунёқарашга эгаллиги унинг нутқи, атрофдагиларга муносабати, ҳаётий қадриятлари тумуш тарзида ўз ифодасини топади. Чунки уларда инсоннинг дунёқарашини акс этади.

Хулоса

Шахс ижобий дунёқарашга эга бўлганда бир қатор вазифаларни бажаришга мойил бўлади:

- Ўзи қадрият деб билган янги билимлар ва ахборотларни излаш
- Ўқиб ўрганиш жараёнида турли билимлар ва ахборотлардан ўз ўрнида самарали фойдаланиш кабилар.

Аждодларимиз ёшларда дунёқарашини шакллантириш мақсадида таълим олувчиларнинг оламни яхлит тасаввур қилишлари учун кўплаб топшириқлар ва саволлар билан банд қилганлар. Уларни мустақил ва эвристик изланишга банд қилганлар. Шу орқали талабаларнинг негбинликка асосланган дунёқарашини бойитишга эришганлар. Бунинг учун мутафаккирлар ўз таълимотида таълим олувчилар олдида мушоҳада қилишга, изланишга ундовчи топшириқлар қўйиш зарурлигини кўрсатиб ўтганлар. Шу мақсадда таълим муассасаларида толибларнинг тажрибалар ўтказиши, мураккаб, мустақил изланишларини амалга оширишлари учун қулай шароит яратганлар. Турли илмий ва бадий асарларни мустақил мутолаа қилиш, таҳлилий фаолият билан шуғулланиш, илмий фаразларни ҳаётий тажрибалар билан қиёслаш натижасида толибларда илмсеварлик, негбинликка асосланган дунёқараш таркиб топган. Бундай ёндашувлар рижланиб педагогик таълимот даражасига кўтарилган.

Бунинг натижасида таълим олувчиларда ўз фаолиятлари ва ҳаётий жараёнлардан қониқиш, атрофдагиларга нисбатан ижобий хис-туйғулар ва қадриятли муносабат тажрибасига асосланган позитив дунёқараш шаклланган. Маълумки мадарасаларда фаолият кўрсатган аксарият мударрислар бадий ижод билан шуғуллангандар. Ижодий фаолият билан илмий педагогик фаолиятни уйғун тарзда амалга ошириш натижасида ўз ўқувчиларида юқори ҳиссий кўтаринликка асосланган ижобий дунёқарашини шакллантиришга муваффақ бўлганлар. Илм эгаллаш жараёнида толиблар илм эгаллаш ва уни эзгулик йўлида сарфлашга асосланган дунёқарашга эга бўлганлар.

Педагогик нуқтаи назардан ёндошганда таълим олувчилар ўқиб ўраниш фаолияти билан шуғулланганда уларнинг дунёқарашини кескин ўзгаришлар вужудга келади. Бунинг натижасида амалий фаолиятлари ривожланади. Бундай педагогик таълимот шарқ алломалари фаолиятини асосини ташкил қилган. Мадрасаларда мударрислар таълим олувчиларнинг билимларни чуқур ўзлаштириб, эзгулик йўлида сарфлашларини уқтирганлар. Шунинг учун ҳам аждодларимиз дунёқарашини асосини бунёдкорлик ғояси ташкил этган. Таълим олувчиларда ижтимоий фаолиятлари учун зарур бўлган амалий

кўникмаларни эгаллагач, янгидан янги билимларни ўзлаштириш ва уни эзгу мақсадларда қўллаш мотивациясини ҳосил қилганлар. Эзгу мақсадларни вужудга келиши шахсни бунёдкорликка ундовчи янгидан янги ғояларни туғилишига асос бўлади. Маълумки пухта эгалланган билимлар шахсни фаол ҳаракат қилишга ундайди. Бунёдкорликка асосланган бундай фаолият натижасида шахсни ривожлантирувчи идеал моделлар шаклланади.

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 12 майдаги “Буюк алломалар, адиб ва мутафаккирларимиз ижодий меросини кенг ўрганиш ва тарғиб қилиш мақсадида ёшлар ўртасида китобхонлик танловларини ташкил этиш тўғрисида”ги ПҚ-3721-сон Қарори
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 14 августдаги “Ёшларни маънавий-ахлоқий ва жисмоний баркамол этиб тарбиялаш, уларга таълим-тарбия бериш тизимини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3907-сон
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 28 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикасида миллий маданиятни янада ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПҚ-4038-сон қарорлари
4. Педагогика:энциклопедияси. III жилд/ тузувчилар: жамоа. – Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси Давлат илмий нашриёти, 2017. – 421 б.
5. Malikova D.M. Improving student’s expressive reading and artistic word performance skills // Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation; 32(3) ISSN 2651-4451 | e-ISSN 2651-446. PaGES:37656 – 37668 www.turkjphysiotherrehabil.org
6. Safarova R.G. Historical pedagogical sources and factors of development of students' logical thinking skills. Volume 1 issue 5 Uif. 2022: 8.2 Issn: 2181- 3337/P.630-634. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7077041>
7. Safarova Rohat Gaybullaevna.DEVELOPING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE PROFESSIONALS ON THE BASIS OF CULTURAL APPROACH. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(9), 17–22. <https://internationaljournals.co.in/index.php/giirj/article/view/2470>
8. Safarova R.G. Developing professional competence of Future Professionals on the Basis of Cultural Approach. Volume 27 (2022) of *Miasto Przyszłości*. P 58-63. <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/493>